[1]УДК 636.2.033:338.439

В.І.Ладика, Л.М.Хмельничий, А.М.Салогуб

ОЦІНКА БУГАЙЦІВ СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ АВСТРІЙСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЇ ЗА М'ЯСНИМИ ЯКОСТЯМИ

Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна
khmelnychy@rambler.ru

Симентальська порода є класичним представником великої рогатої худоби комбінованого типу продуктивності, яка гармонійно поєднує у собі високу молочність і добрі м'ясні якості. За екстер'єрно-конституціональною міцністю, адаптаційними властивостями, тривалістю господарського використання, довічною продуктивністю симентали відносяться до порід світового значення. Вище наведені біологічні особливості сименталів дозволяють ефективно використовувати їх у якості материнської породи для створення спеціалізованих як м'ясних, так і молочних порід [1-4,6,12]. Не викликає сумніву обєктивна реальність, що породи комбінованого типу повинні обов'язково бути складовою часткою сучасного національного генофонду порід за своєї універсальності та унікальних біологічних властивостей [5]. Відродження симентальської породи на теренах України передбачає широке використання тварин зарубіжної селекції, тобто при формуванні і збагаченні її генеалогічної структури, ступінчастої консолідації у межах чистопородного розведення потребує привнесення кращого генофонду країн-оригінаторів породи, провідною із яких є Австрія, з якої в останні десятиріччя найбільше імпортується сименталів.

Сумський регіон став одним із перших до якого почали інтенсивно імпортувати австрійського симентала. Лише за короткий термін 1997-1998 рр. до господарств Сумської області було завезено понад 500 голів сименталів австрійської селекції [9]. Маточне поголів'я яких відрізнялося різноманітністю генетичної структури і належало до 112 генеалогічних ліній, характеризувалося високими показниками молочної продуктивності та живої маси. Була створена племінна база з одного племінного заводу та шести племінних репродукторів із загальною чисельністю 1,4 тис. голів [14]. Досконало досліджено, що симентальська худоба австрійської селекції, що розводиться в господарствах Сумщини, відрізнялася кращою в порівнянні з вітчизняною породою молочною продуктивністю [7,8,15], проте що стосується м'ясної продуктивності, таких експериментів проведено поки що недостатньо [10]. Тому вивчення особливостей забійних та м'ясних якостей бугайців симентальської породи має актуальність.

Матеріали та методи досліджень

Досліджувались бугайці симентальської породи австрійської селекції, завезені із племінного репродуктора ЗАТ АФ "Мрія" Конотопського району, які вирощувались в умовах навчально-наукової виробничої лабораторії інституту тваринництва і ветеринарної медицини Сумського національного аграрного університету. Експерименти з вивчення забійних та м'ясних якостей тварин проведені співробітниками кафедри розведення та селекції тварин. Контрольний забій піддослідних бугайців у кількості трьох голів провели у 18-ти місячному віці за методикою ВНИИМС [11]. Для вивчення м′ясних якостей бугайців їхні напівтуші були розділені на п′ять анатомічних частин: шийну – по останньому шийному хребцю; плече-лопаткову – по контуру лопатки від ліктьового бугра по прямій лінії до верхнього кута лопатки; спинно-реброву з грудиною – по останньому ребру; поперекову з паховою

[1] Рецензент: Єфименко М. Я.

частиною – по останньому поперековому хребцю; тазостегнову (кульшову) з двома хвостовими хребцями згідно з існуючою методикою [16]. Матеріали експериментальних досліджень опрацьовували методами біометричної статистики на ПЕОМ за використання формул Н.А.Плохинского [13].

Результати та обговорення

Про ефективність дослідження з вивчення забійних та м'ясних якостей бугайців симентальської породи австрійської селекції власної репродукції засвідчили достатньо високі показники передзабійної маси, яка склала у віці 18-ти місяців в середньому 481,7 кг, табл. 1. Величина передзабійної маси, як правило, формує відповідно масу парної туші, рівень якої також був достатньо високий як для тварин комбінованого типу продуктивності у цьому віці і становив за результатами наших дослідженнях 266,0 кг при виході 55,2 %.

Таблиця 1

Результати контрольного забою піддослідних бугайців у віці 18 місяців, M ± m

Ознака	M ± m	σ	$C_{v,\%}$
Передзабійна жива маса, кг	481,7 ± 4,41	7,63	1,59
Маса парної туші, кг	266,0 ± 3,46	6,00	2,57
Вихід парної туші, %	55,2 ± 0,24	0,42	0,76
Маса внутрішнього жиру-сирцю, кг	10,6 ± 0,40	0,70	6,60
Вихід внутрішнього жиру-сирцю, %	2,2 ± 0,09	0,16	7,34
Забійна маса, кг	276,6 ± 3,28	5,68	2,05
Забійний вихід, %	57,4 ± 0,16	0,28	0,49

Забійна маса, яка вираховується за сумою маси туші та внутрішнього жиру-сирцю, суттєво характеризує м’ясні якості бугайців симентальської породи австрійської селекції і становить 276,6 кг. Разом з тим, м'ясну продуктивності тварин великої рогатої худоби найкраще характеризує стандартизований відносний показник – забійний вихід, визначений за співвідношенням маси туші разом з масою внутрішнього жиру-сирцю, до живої маси. Забійний вихід бугайців симентальської породи у нашому досліді становив у середньому 57,4 % засвідчуєючи достатньо високу м’ясну продуктивність тварин комбінованого типу.

Маса внутрішнього жиру-сирцю на рівні 10,6 кг показує про зайве ожиріння бугайців на період забою і посприяла підвищенню величини забійного виходу до середньої величини 57,4 %. Коефіцієнти мінливості маси (6,60 %) та виходу (7,34 %) жиру-сирцю серед головних компонентів туші свідчать про схильність цього показника до високої варіативності.

М’ясні показники тварин великої рогатої худоби істотною мірою зумовлюються ознаками морфологічного складу туші, які визначаються за кількісними та якісними показниками у співвідношенні окремих анатомічних її частин (м’язової тканини, кісток і сухожилок), табл. 2.

Підвищення в організмі тварин відсотка безпосередньо їстівної частини – м'якоті по відношенню до кісток найбільшою мірою характеризує м’ясну якість туш. Частка м’язової тканини в морфологічному складі туші бугайців австрійського симентала у

вісімнадцятимісячному віці становила в середньому 214,1 кг, або 77,4 %.

Аналізуючи морфологічний склад туші розділеної на п'ять анатомічних частин встановлено, що найбільшою серед них за масою є спинно-реброва, яка становила в абсолютному виразі 77,0 кг та у відносному 28,95 % від її загальної маси туші. Вихід м'якоті у спинно-ребровій частині займав другу позицію серед досліджуваних частин і становив за масою 58,5 кг, тоді як вихід кісток – першу з масою 16,1 кг.

Кульшова частина у симентальських бугайців за масою зайняла другу позицію (74,3 кг), а за виходом м'якоті (62,4 кг) – першу серед досліджуваних анатомічних частин. Питома вага м'якоті у межах кульшової частини виявилась достатньо високою як для тварин комбінованого типу і становила 84,0 %.

Таблиця 2

Морфологічний склад анатомічних частин туші піддослідних бугайців у віці 18 місяців, M±m

Анатомічна частина туші	Маса, кг	$C_{v,\%}$	% до маси туші
Шийна	34,7 ± 0,33	1,67	13,03 ± 0,086
у т.ч.: м'якоть	28,8 ± 0,31	1,84	10,77 ± 0,088
кістки	4,8 ± 0,07	2,39	1,80 ± 0,003
сухожилки	1,1 ± 0,01	0,52	0,40 ± 0,003
Плече-лопаткова	48,0 ± 0,25	2,08	18,05 ± 0,018
у т.ч.: м'якоть	37,9 ± 0,46	2,11	14,21 ± 0,006
кістки	9,1 ± 0,12	2,20	3,40 ± 0,003
сухожилки	1,0 ± 0,02	2,84	0,31 ± 0,002
Спинно-реброва	77,0 ± 1,16	2,60	28,95 ± 0,057
у т.ч.: м'якоть	58,5 ± 0,87	2,56	21,93 ± 0,033
кістки	16,1 ± 0,23	2,48	6,02 ± 0,017
сухожилки	2,4 ± 0,06	4,17	0,87 ± 0,033
Поперекова	32,0 ± 0,58	3,13	12,03 ± 0,060
у т.ч.: м'якоть	26,5 ± 0,46	3,02	9,93 ± 0,033
кістки	4,5 ± 0,09	3,42	1,67 ± 0,033
сухожилки	1,0 ± 0,03	5,59	0,33 ± 0,033
Кульшова	74,3 ± 0,08	2,06	27,94 ± 0,074
у т.ч.: м'якоть	62,4 ± 0,74	2,05	23,30 ± 0,115
кістки	10,4 ± 0,12	2,01	3,87 ± 0,033
сухожилки	1,6 ± 0,03	3,69	0,53 ± 0,033

Вихід шийної частини за масою становив 34,7 кг, або 13,03 % від маси туші, а плече лопаткової – відповідно, 48,0 кг та 18,05 %.

Висновки

Бугайці симентальської породи австрійської селекції у віці вісімнадцяти місяців характеризувалися добрими м'ясними якостями за співвідношенням анатомічних частин туші та забійним виходом.

Література

1. *Бащенко М. И.* Основные итоги качественного преобразования скота симментальской породы в Черкасской области / М. И. Бащенко, И. В. Тищенко, А. И. Елисеев // Новые методы селеции и биотехнологии в животноводстве. – Киев, 1991. – С. 57 – 58.

2. *Буркат В.* Відтворити симентальську м'ясну худобу / В. Буркат, В. Сірокуров // Тваринництво України. - 1994. - № 3. - С. 5.

3. *Буркат В.* Концептуальні підходи до формування галузі м'ясного скотарства / В. Буркат // Тваринництво України. - 1997. - № 4. - С. 9 - 11.

4. *Буркат В. П.* Біологічно-господарські особливості українських молочно-м'ясних сименталів та методичний підхід до їх використання в селекції м'ясних сименталів / В. П. Буркат, В. М. Сірокуров // Вісник аграрної науки. - 1995. - № 1. - С. 54 - 58.

5. *Винничук Д. Т.* Перспективы развития симментальской породы / Д. Т. Винничук // Методи створ. порід і використ. с.-г. тварин. – Харків, 1998. – С. 34 – 36.

6. *Когут М. І.* Ефективність міжпородного схрещування симентальських корів з бугаями м'ясних порід і умовах Прикарпаття / М. І. Когут // Розведення і генетика тварин. Вип. 36. Нове в селекції, генетиці та біотехнології тварин : матер. наук.-виробн. конф. - К., 2002. – С. 76 - 78.

7. *Котенджи Г. П.* Продуктивні якості корів планових порід і типів Сумщини / Г. П. Котенджи, І. В. Левченко, І. О. Рубцов [та ін.] // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнології імені С.З. Гжицького. Т. 9, № 2 (33). Ч. 3. – Львів, 2007. – С. 49 – 53.

8. *Ладика В. І.* Особливості формування племінної бази молочного скотарства в умовах Сумського регіону // Вісник Сумського державного аграрного університету. Сер. «Тваринництво». Перспективи розвитку скотарства у третьому тисячолітті : Міжнар. наук.-практ. конф. (2 - 5 жовтня, 2001 р.). – Суми, 2001. - С. 18 - 19.

9. *Ладика В. І.* Сименталі в Сумському регіоні / В. І. Ладика, Н. А. Климович // Державна книга племінних тварин великої рогатої худоби симентальської породи. – К. : ВД "Стилос", 2004. – С. 47 - 50.

10. *Мельник Ю. Ф.* Морфологічний склад анатомічних частин напівтуші бугайців молочних, молочно-м'ясних та м'ясних порід України / Ю. Ф. Мельник // Вісник Сумського національного аграрного університету. Сер. "Тваринництво". Вип. 6 (14). Суми, 2008. - С. 65 - 76.

11. *Методические* рекомендации по оценке мясной продуктивности и качества мяса убойного скота. – Оренбург : ВНИИМС, 1984. – 58 с.

12. *Можилевский П. Л.* Улучшение продуктивных качеств симментальского скота / П. Л. Можилевский, Н. И. Шевченко, А. Т. Бусенко // Новые методы селеции и биотехнологии в животноводстве. – Киев, 1991. – С. 74 – 75.

13. *Плохинский Н. А.* Руководство по биометрии для зоотехников / Плохинский Н. А. – М. : Колос, 1969. – 256 с.

14. *Чумель Р. І.* Молочна продуктивність симентальських корів австрійської селекції в умовах північного сходу України / Р. І. Чумель // Вісник Сумського державного аграрного університету. Сер. "Тваринництво". Вип. 4. - Суми, 2000. - С. 175 - 179.

15. *Чуприна О. В.* Продуктивні якості корів симентальської породи австрійської селекції в умовах Сумщини / О. В. Чуприна // Збірник наукових праць Вінницького державного аграрного університету. Вип. 34, Т. 3. - Вінниця, 2008. - С. 94 - 97.

16. *Шкурін Г. Т.* Забійні якості великої рогатої худоби / Шкурін Г. Т, Тимченко О. Г., Вдовиченко Ю. В. – К. : Аграрна наука, 2002. – 50 с.